

בשכ"ו
לשטר"ה
התשע"ה
ליצירה

כח'
ניסן'

אל גינת אגוז

פרשת
תזריע מצורע
גיליון 766

עלוך שבועי בהוצאת עמותת בית כנסת גינת אגוז רמת חן נתניה

לראות באיבי הנחל לראות הפרחה הגפן

פרשיות תזריע-מצורע

היחס לייסורים

פרשת תזריע דנה בסוגי הנגעים השונים שפוגעים באדם, ובתהליכים שעליו לעבור כדי להירפא מהם. מאז חורבן בית המקדש, כל הלכות הנגעים אינן מעשיות עוד. **אם כך, כיצד נוגעת פרשה זו בחיינו העכשוויים?**

ספר החינוך משיב על השאלה הזאת ומסביר, שטומאת המצורע באה בשל חטאי האדם. סבלו של האדם אינו אקראי ומקרי, אלא מגיע תמיד מידי אלוקים. המצורע צריך לעבור תהליך ארוך ומייסר שבו הוא מורחק ומבודד, כדי שיוכל לפשפש במעשיו ולהכיר בטעויות שהוא עשה.

המסר הזה מתאים בוודאי לכל דור ודור. אמנם בימינו איננו סובלים מאותם נגעי עור, אולם ייסורים רבים אחרים פוגעים בנו. טומאת הנגעים מלמדת אותנו שלא לייחס את הסבל הזה לידי המקרה חלילה, אלא לראות בו מסר מאת ה'.

מצווה נוספת הקשורה לנגעים, מלמדת אותנו כיצד נכון – או לא נכון – להגיב לייסורים.

אחד מסוגי הנגעים שמתארת התורה הוא 'נתק'. אדם שמוצא בגופו 'נתק' צריך לעבור תהליך של בידוד, ולאחריו להיבדק על ידי הכהן. אם גם לאחר שבוע שלם של בידוד, הנתק לא פשה – כלומר, לא התפשט הלאה – אז האדם צריך לגלח את האזור שמסביב לנתק, אולם אסור לו באיסור חמור לגלח את השיער שגדל על הנגע עצמו (ויקרא יג לא-לד).

ספר החינוך מסביר את משמעותו של האיסור הזה: "משרשי המצווה. לרמז שיסבול כל אדם איזה צער ואיזה עונש שיענישו השם ברוך הוא ולא יבעט בהם. ואל יחשב שיהיה יכולת בידו לבטל אותם ולהעלימם מן הבריות...". בעל ספר החינוך מלמד אותנו שגילוח השיער שעל הנתק מסמל שתי דרכים שגויות בהן עלולים בני אדם להגיב על הייסורים שאינם שולח להם.

ראשית - אדם עלול 'לבעוט' ולהתריס כלפי שמיים מתוך סבלו וייסוריו, ולהטיל ספק על יושר משפטו והנהגתו של ה' בעולם. ייתכן שרמתו הרוחנית של בעל הייסורים גבוהה יותר, והוא לא יתריס כלפי שמיים על צערו, ובכל זאת יבחר בדרך תגובה שגויה. הוא עלול לנסות להסיר מעליו את הייסורים, מבלי ללמוד את המסר שהם באו ללמדו, ויותר מכך, הוא עלול לדאוג ולהתעסק יותר בשאלה "מה אנשים חושבים", ולהתמקד במאמץ להסתיר את הסבל מעיניהם, במקום לנצל את הייסורים כמנוף לצמיחה ולהתעלות. האיסור להסיר את הנתק מלמדנו שלא 'לטמון את הראש בחולי' כאשר אנו סובלים מקושי וסבל, אלא להתאמץ ולהשתדל לעלות ולהתעלות מתוך הייסורים.

הרב אברהם גרוז'ינסקי זצ"ל, המשגיח מסלבודקה, כתב בהרחבה על עניין הייסורים בספרו 'תורת אברהם'.

הרב מסביר שמטרתה העיקרית של הנבואה הייתה להודיע לאדם במה הוא חטא ומה עליו לתקן. גם כאשר על פניו היה נראה כאילו האדם לא חטא כלל, הנביא היה חודר לעמקי נשמתו ומזהה את הנושא אשר בו היה עליו להשתפר.

על כך שואל הרב גרוז'ינסקי: כיצד הוא מודיע לנו במה שגינו? ומשיב: **על ידי ייסורים. הייסורים מהווים תחליף לנבואה.** כאשר האדם מצטער, ואפילו צער קטן ביותר, יש בכך למעשה מסר ישיר מהקב"ה שאומר לו שעליו לתקן ולחזור בתשובה.

כך יוצא שהייסורים הם בעצם מתנה חשובה שנותנת לנו הזדמנות לתקן ולישר את דרכינו.

הגמרא מבהירה שלא מדובר דווקא בייסורים גדולים וקשים, אלא אפילו בקושי המזערי ביותר. לדוגמה, הגמרא מתארת את צערו של אדם שמנסה להוציא מכיסו שלושה מטבעות, אך מעלה בידו רק שניים. בדרך זו הקב"ה מדבר איתנו בלי הפסקה, בכל רגע ורגע, ומעביר אלינו מסרים רבים – דרך הייסורים.

וכאן מתעוררת שאלה נוספת: בימי בית המקדש, כאשר הייסורים שבאו על האדם היו נגעים, היה פשוט ביותר לדעת על מה ולמה הם באו. לכולם היה ידוע וברור שהנגעים האלה מגיעים בשל עבירות מסוימות כמו לשון הרע.

אולם כיצד יוכל האדם לדעת בימינו מהו המסר שמנסה הקב"ה להעביר לו דרך הייסורים?

ודאי שבלתי אפשרי לדעת באופן ברור ומוחלט, אולם עם זאת, כפי שמסביר בעל ה'יתורת אברהם', חז"ל מזכירים את העיקרון שאלוקים מעניש את האדם ב'מידה כנגד מידה' על חטאיו.

לדוגמה, המשנה בסוטה כותבת שמשוון חטא בשתי עיניו, ולכן הוא נענש שהפלישתים ינקרו את עיניו; אבשלום התגאה בשיערו היפה, ולכן נענש ששיערו היה זה שהביא למותו, כאשר הוא הסתבך ונתפס בין ענפיו של עץ.

אם כך, ראוי לאדם לחפש אחר חטא או טעות שקשורים בדרך כלשהי לייסורים שפגעו בו, ולחשוב שמא זאת הסיבה לייסוריו. לדוגמה, אם מישוהו סובל מכאב כלשהו בפיו, ראוי לו לבדוק תחילה אם הוא חטא בנושא שקשור לדבור.

בכל אופן, בין אם נמצא את החטא ה"נכון" אליו כווננו הייסורים, ובין אם לא, הדבר החשוב ביותר הוא עצם החיפוש. באופן זה הושגה מטרתם העיקרית של הייסורים – צמיחה והשתנות לטובה.

הקב"ה לא שולח לנו ייסורים רק כדי שנחפש ונמצא סגולות (אף אם הן אכן מועילות והסבל נפסק), אלא רוצה מאיתנו משהו שונה – הוא מצפה שנגדל ונתקדם. יהי רצון שכולנו נזכה לצמוח ולהתעלות מהייסורים שמגיעים אלינו משמים. (לע.ג. רוני בן שמעון יהודה ז"ל). (עובד ע"פ מאמר מאת הרב יהונתן גפן אתר א.י.ש.)

שבת – שלום !!

תנחומינו הכנים למשפחת יהודה הי"ו
במות עליהם האח היקר רוני בן שמעון יהודה ז"ל תנצב"ה
מן השמיים תנוחמו ולא תוסיפו לדאבה עוד.

טור זה נתרם, לעילוי נשמת המנוח ר' שלום בוסי זצ"ל.
תנצב"ה. ולעילוי נשמת המנוח רפאל בן מאיר מגדלי ז"ל.
תנצב"ה.

"אל גינת אגוז"

עורכים: עו"ד יאיר בוסי הי"ו.

הרב יואב שוכר הי"ו.

חברי המערכת המייסדים: הרב חיים בוסי, זצ"ל. רפי מגדלי

ז"ל. מזל אושרת שער ז"ל.

כתובת המערכת: הנוטע 1 נתניה (יאיר בוסי)

פקס: 09-8829751 אי מייל: yairus@gmail.com

ניתן לשלוח חומר בקובץ WORD.

וביום השמיני ימול בשר ערלתו

מצוות מילה ביום השמיני מופיעה בתורה לראשונה בציווי לאברהם: **"ובן שמת ימים ימול לכם כל זכר לדתיכם"** (בר' יז ב). אך בפסוק זה אין התורה נותנת טעם, מדוע דווקא ביום השמיני. ציווי זה מופיע פעם נוספת בפרשת 'תזריע', ושם הוא מזדמן באמצע פרשת טומאת יולדת: **"אשה כי תזריע וילדה זכר, וטמאה שבעת ימים, כימי נדת דותה תטמא. וביום השמיני ימול בשר ערלתו. ושליש יום ושליש ימים תשב בדמי טהרה, בכל קדש לא תגע, ואל המקדש לא תבא, עד מלאת ימי טהרה"** (ויק' יב ב-ד). השאלה העיקרית שאנו רוצים לברר היא: מדוע ברית המילה היא דווקא ביום השמיני?

בפרשנות התנאית אנו מוצאים שלושה טעמים לדבר. הטעם המובא בתלמוד עניינו הוא - חיזוק הזוגיות. מצוות מילה ביום השמיני נכתבה בתוך דיני טומאת יולדת שבפרשת תזריע, ומכאן משמע שיש למצוא את התשובה לשאלתנו בסמיכות הזו. ואכן הטעם היחיד, המופיע במפורש בתלמוד, מבוסס על סמיכות זו. לפי טעם זה, נקבע דווקא היום השמיני, כי יש להמתין עד שיעברו שבעת ימי הטומאה של האישה. את הרעיון הזה מעלה ר' שמעון בר יוחאי: **"ומפני מה אמרה תורה מילה לשמונה? שלא יהיו כולם שמחים, ואביו ואמו עצבים"** (נדה לא ע"ב).

טעם אחר, שעניינו חיזוק הוולד, מובא בשם ר' יודן בר פזי: **"ולמה התינוק נימול לשמונה ימים? שנתן הקב"ה רחמים עליו להמתין לו עד שיהא בן כוחו. וכשם שרחמיו של הקב"ה על האדם, כך רחמיו על הבהמה, מנין? שנאמר: 'וימים השמיני והלאה וגו' (ויק' כב כז)"** (דברים רבה, תחילת פרשת כי תצא).

טעם שלישי, שעניינו חיזוק הרוחניות, מובא במדרש ויקרא רבה פרשת אמור (פרשה כז ז). מדרש זה טוען, שמעכבים את המילה עד היום השמיני, כדי שתעבור על הוולד שבת אחת, לפני שהוא נימול. וכך מובא שם במהדורת וילנא: **"ד"א יוהיה ז' ימים תחת אמו (ויק' כב כז), ר' יהושע דסכנין בשם ר' לוי אמר: משל למלך שנכנס למדינה וגזר ואמר: כל אכסנין שיש כאן לא יראו פני, עד שיראו פני המטרונה תחילה; כך אמר הקב"ה: לא תביאו לפני קרבן, עד שתעבור עליו שבת, שאין ז' ימים בלא שבת, ואין מילה בלא שבת"**.

ר' שמואל יפה אשכנזי בפירושו 'יפה תואר' מסביר:

מה שיקרא לשבת מטרונה הוא על דרך שבת מלכתא. והטעם במשל הזה, כי השבת מורה על חידוש העולם והשגחת ה' בשפלים, והאמונה בזה צריך שתקדים לכל; ולכן אלה המביאים קרבן, ומקטירים ומגישים לשמו הגדול בלי אמונה בחידוש העולם ובהשגחת ה', אמונת שוא הוא, וזה שאמר, כי השבת צריך שתעבור לפני מצות הבאת קרבן ומצות מילה.

מצאנו, אם כן, במקורות התנאיים, שלושה טעמים למילה ביום השמיני דווקא: טעם אחד עוסק בתחום הבין-זוגי מן ההיבט הסוציולוגי. והסבר זה הוא היחיד שיש לו עוגן בתורה שכתב בפרשת תזריע, והוא היחיד המוזכר במפורש בתלמוד הבבלי במסכת נדה בשם התנא ר' שמעון בר יוחאי; הטעם השני עוסק בתחום הבריאות, ומדבר על חולשתו של הוולד; והטעם השלישי קשור לתחום הרוחני של האדם, ועוסק בתועלת הרוחנית שמעניקה השבת לוולד. לשני ההסברים האחרונים אין סיוע מן התורה שכתב, וגם אינם מופיעים בתלמודים אלא במדרש בלבד.

מכך שהתורה רמזה במפורש דווקא על ההסבר הראשון דלעיל, רואים אנו, ששמחת בני הזוג וחיזוק הקשר הבין-זוגי שביניהם, עומדים בראש סדר החשיבות של התורה, ואפילו מעל הטעם הרוחני והבריאותי של הילוד. התלמוד הבבלי העדיף כנראה את הטעם הזה, משום שהוא הטעם המפורש בתורה. וייתכן גם שראה במערכת הבין-זוגית המושלמת את הבסיס לכל ההוויה האנושית, בבחינת **"ויקרא את שם אדם"** (בר' ה ב); וממנה יתד ופינה, לשלמויות גם בתחומים הגשמיים האחרים ואף הרוחניים. [3]

לאור דברינו לעיל, צריכים אנו להבין, מדוע הרמב"ם התעלם מהטעם המפורש בדברי ר' שמעון בר יוחאי, והעדיף את הטעם המובא במדרש רבה לגבי חולשת הילד, וכך כתב: **"והיות המילה בשמיני הוא מפני שכל בעלי החיים, כשילד הוא חלוש מאד בתכלית לחותו, וכאילו הוא עדיין בבטן עד סוף שבעה ימים, ואז ימנה מרואי אויר העולם. הלא תראה, כי גם בבהמות שמר זה העניין, 'שבעת ימים יהיה עם אמו' (ויק' כב כז), כאילו קודם זה הוא נפלי" (מורה נבוכים ג מט).**

נוכל לקבל כאן את הסברו של ר' ברוך הלוי עפשטיין ב'תורה תמימה' (פרשת תזריע אות כב), שהיות שטעם זה של טומאת האשה

אינו משמעותי לזמן הזה, שנוהגים חומרה בדם טוהר, לכן העדיף הרמב"ם את הטעם של חיזוק הוולד.

תמיכה מעניינת בטעם הבריאותי של התינוק מתקבלת ממחקר רפואי שנעשה בדורנו. לפי תוצאות מחקר זה הוכח, שבימים הראשונים להולדת התינוק יש לו בעיה בקרישת הדם, ואילו ביום השמיני מגיע מנגנון קרישת הדם לשיא פעילותו.

וכך מובא באנציקלופדיה הלכתית רפואית, חלק ג, ערך 'מילה' (בעריכת ד"ר אברהם שטינברג):

"מיד לאחר הלידה יש לילוד גורמי קרישה מספיקים, שמועברים אליו מן האם. גורמים אלו מתפרקים מהר, בתוך שניים שלושה ימים, ויש צורך ביצירה עצמית של גורמי קרישה, אשר מבוצעת בכבד. דא עקא, הכבד של הילוד איננו בשל, ולכן בגיל שלושה עד חמישה ימים, כל תינוק, ואפילו בריא, סובל מחסר בגורמי קרישה, וברית מילה בימים אלו היא מסוכנת מחמת החשש לדמם. החל מהיום השישי מתחילים להיווצר גורמי קרישה עצמיים בכבד של הילוד, וכך הוא מגיע ליום השמיני מוכן מבחינה זו".

בפרשנות המאוחרת אנו מוצאים נטייה לתת עדיפות דווקא לטעמים מהתחום הרוחני. ר' שלמה אפרים מלונטשיץ בפירושו 'כלי יקר' בפרשת תזריע מתמקד בטומאתו של התינוק. הוא מסביר, שטומאת הנידה של האישה נגרמת לה מהחטא הקדמון של האישה, ולולא חטא זה, האדם היה כמלאך אלוקים מעל

מערכת של שבעה כוכבי הלכת, ובחטאו נפל מרוחניותו. כל דבר טבעי קשור למספר שבע, וכל דבר רוחני נמצא מעל הטבע, לכן הוא קשור למספר שמונה. ומכיוון שהאם טמאה טומאת שבעה, לכן טומאה זו דבוקה גם בתינוק, ולכן רק ביום השמיני ניתן למול אותו, כי יצא מטומאתו.

ר' יהודה ליוואי (המהר"ל) בספרו 'תפארת ישראל' בפרקים א-ב מסביר, שהטבע שנברא בשבעה ימים מצוין על ידי המספר שבע, וכל מה שמעל הטבע מצוין על ידי המספר שמונה. האדם שנולד ערל מסמל את הטבע שהוא חסר, ותיקון החסרון הזה על ידי ברית מילה הוא תיקון הטבע, ולכן נערכת הברית ביום השמיני שהוא מעל הטבע.

גם הרש"ר הירש, בפירושו לפסוק זה בפרשת תזריע, רואה במספר שמונה עניין רוחני, ומבסס עליו את הסברו למילה ביום השמיני, שיש בה מעין לידה רוחנית. וכך הוא כותב שם:

שבעת ימי טומאה מסיימים תקופה של מצב שיש להתגבר עליו. אדם יוצא מכלל נברא נטול חרות (שש), ונעשה אדם בעל חרות (שבע), ואין הוא זוכה לכך אלא מתוך ברית עם ה'. ואילו ביום השמיני הוא נולד מחדש למען התפקיד היהודי. לידה זו היא על יסוד החירות הא-לוהית של האדם. היום השמיני הוא חזרה על היום הראשון בדרגה נעלה יותר... עתה כח הכפייה של חוקי הטבע, שנתגלה באם ובבנה בשעת הלידה הגופנית, גרם לאם את שבעת ימי טומאת הלידה; וסיבה זו עצמה דורשת, גם ביחס לבן במקרים רגילים, השלמת שבעה ימים לפני קיום מצוות מילה.

רואים אנו, שמגמתם של המפרשים המאוחרים היא לחפש את ההסבר למצווה זו לא ברובד הגלוי של התורה אלא במישור הנסתר. **וכמו שכתב לעניין זה ר' אברהם בורנשטיין בשו"ת "אבני נזר"**, יו"ד, סימן תסט סעיף ז: **"אך באמת הטעם - בעולמות העליונים, וחכמים הלבישו הטעם הנסתר בטעם הנגלה"**.

ייתכן שמגמה זו נבעה מכך, שהטעם של התלמוד הקשור ליחס בין שני בני הזוג, כבר אינו קיים לגבי טומאת שבעה בגלל השינוי ההלכתי; ואילו הטעם, שדן במצווה זו מההיבט הבריאותי-רפואי של התינוק, ואומץ על ידי הרמב"ם, גרם כנראה לרתיעה. בתקופה זו החלה התפתחות מדעית גדולה, ובעקבותיה גילויים חדשים, שבחלקם שיקפו את האמת המדעית, וחלקם כאלה שהוכחו לאחר מכן כמוטעים. ייתכן שכל הזדקקות להסברת טעמי תורה על פי חוקי המדע וגילוי, הייתה יכולה להפוך לרועץ, כאשר גילוי מדעי מסוים היה נוגד את אחד מדיני התורה.

ייתכן, שלכן העדיפו חכמים טעמים מהמישור הרוחני והקבלי, שיכלו תמיד להתקבל על דעת המאמינים, ללא חשש של ניגוד בין הטבע לבין מה שמעל הטבע.

צריך לציין, שהמגמות הפרשניות שהובאו לאחר התלמוד, אם זו של הרמב"ם ואם אלו של הפרשנים המאוחרים, אינם רעיונות מחודשים לגמרי אלא נשענים על הפרשנות המדרשית שהייתה בצד הפרשנות שאומצה על ידי התלמוד. **(מאת הרב שמואל אינגבר אונ' בר אילן)**

טור זה נתרם ע"י אייל בוסי הי"ו לברכה ולהצלחה, לו ולמשפחתו. ולעילוי נשמת סבו המנוח הרב חיים בן ר' שלום בוסי זצ"ל.

אשה כי תזריע וילדה

פרשת תזריע פותחת בכתובים הבאים:

וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר: דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר אִשָּׁה כִּי תִזְרִיעַ וְיָלְדָה זָכָר וְטָמְאָה שִׁבְעַת יָמִים כִּימֵי יַדַּת דְּוֹתָהּ תִּטְמָא: וּבַיּוֹם הַשְּׁמִינִי יְמוּל בֶּשֶׂר עֶרְלָתוֹ: וּשְׁלֹשִׁים יוֹם וּשְׁלֹשֶׁת יָמִים תֵּשֵׁב בְּדָמֵי טְהָרָה בְּכָל קִדְשׁ לֹא תִגַּע וְאֶל הַמִּקְדָּשׁ לֹא תָבֹא עַד מֵלֵאת יְמֵי טְהָרָה: וְאִם נִקְבָּה תֵלֵד וְטָמְאָה שִׁבְעֵים כְּנֻדָּתָה וְשָׁשִׁים יוֹם וְשֹׁשֶׁת יָמִים תֵּשֵׁב עַל דָּמֵי טְהָרָה:

פרשת תזריע הפותחת בתורת היולדת, וליתר דיוק, בטומאת היולדת. מעלה מספר שאלות:

1. מדוע לידה כרוכה בטומאה? הרי טומאה מתקשרת בדרך כלל עם אבדן חיים ועם משמעות שלילית, ואילו הלידה הינה מתן חיים, ונראית לנו כדבר חיובי.

2. "אשה כי תזריע וילדה זכר" למה התורה מזכירה את ההזרעה? אולי נתחיל מסיפור החתונה? למה לא לגשת ישר לעניין ולהתחיל מן הלידה?

3. מה קשור העניין של ברית המילה לכאן? יש לכך פרשה מיוחדת בתורה! להזכירנו, כעת מדברים על טומאת היולדת.

4. מה משמעות ההבדל בין לידת זכר לנקבה, לעניין ימי הטומאה והטהרה?

עניין של חיכוך

פרשיות תזריע - מצורע יוצרות מסגרת של טומאת דמים וזרע. כבר התורה משווה את טומאת היולדת לטומאת הנידה, שזוכרת בסוף פרשת מצורע: "כִּימֵי יַדַּת דְּוֹתָהּ תִּטְמָא". ובתווך, הצרעת לסוגיה השונים.

גורם נוסף המחבר בין מרכיבי הפרשות הוא היחס בין שבעה ימים ליום השמיני: אצל יולדת יש שבעה ימים, והמילה בשמיני; הסגר צרעת העור או הבגד הוא לשבעה ימים, ובפרשת מצורע כבר נפגשים עם היום השמיני.

כאן שבעת הימים הם תקופה שאינה נוגעת לקביעת הטומאה, אלא להכנה לטהרה. כך גם בזב וזבה, אך גם בפרשת מצורע חוזרים לשבעת ימי הסגר בצרעת הבית, ולשבעת ימי טומאה בנידה.

הנשמה יורדת לעולם כשהיא לבושה בגוף. המפגש עם העולם יוצר חיכוך, והגוף הוא הראשון לאותה על המשברים הכרוכים בירידה לעולם.

ראשיתו של תהליך ההיריון והלידה, בזרע. מפורסם הדבר, כי הזרע עובר תהליך של ביטול, שלאחריו צומחים החיים החדשים.

טומאת הלידה באה מכיוון שהתהליך החל בהפסד הזרע. גם הלידה עצמה כרוכה בייסורים ליולדת, ואף התינוק, על פי חז"ל, מאבד בעת יציאתו לאויר העולם, את החיים המיוחדים שהיו מנת חלקו בבטן.

דרש רבי שמלאי: למה הולד דומה במעי אמו - לפנקס שמקופל ומונח. ידיו על שתי צדעיו, שתי אציליו על ב' ארכובותיו, וב' עקביו על ב' עגבותיו, וראשו מונח לו בין ברכיו, ופיו סתום וטבורו פתוח, ואוכל ממה שאמו אוכלת, ושותה ממה שאמו שותה, ואינו מוציא רעי שמא יהרוג את אמו. וכיון שיצא לאויר העולם - נפתח הסתום ונסתם הפתוח, שאלמלא כן אינו יכול לחיות אפילו שעה אחת. ונר דלוק לו על ראשו וצופה ומביט מסוף העולם ועד סופו, שנאמר: "בהלו נרו עלי ראשי לאורו אלך חשך". ואל תתמה, שהרי אדם ישן כאן ורואה חלום באספמיא. ואין לך ימים שאדם שרוי בטובה יותר מאותן הימים, שנאמר: "מי יתנני כירחי קדם כימי אלוה ישמרני"... ומלמדן אותו כל

התורה כולה, שנאמר: "ויורני ויאמר לי יתמך דברי לבך שמור מצותי וחיה", ואומר: "בסוד אלוה עלי אהלי". וכיון שבא לאויר העולם - בא מלאך וסטרו על פיו, ומשכחו כל התורה כולה, שנאמר: "לפתח חטאת רובץ".

המילה

כך יבואר צירוף עניינה של ברית המילה ביום השמיני, לפרשתנו. ביטוי מובהק לבעייתיות של הכניסה לעולם הזה, היא העורלה.

זו יצירה מיותרת, שאנו מצווים להסירה. דבר שאינו שייך לשלמות של המציאות.

היצירה מתחילתה אינה מאוזנת, אינה שלמה. ביום השמיני מביאים את היצירה לשלמותה, ובכך מתקנים את הקלקול שנוצר עם הירידה לעולם.

זכר ונקבה

נראה שבאופן זה יש לבאר את ההבדל בין ימי הטומאה והטהרה של לידת זכר לבין אלו של לידת נקבה. **רמב"ן מבאר את ההבדל כך:**

"והשם גזר על הזכר כמספר הימים שתשלם צורתו בבטן, והנקבה כפלים, וזה דבר ברור ומנוסה.

ולפי דעתי, כי טעם טהרה נקיון, כלשון זהב טהור (שמות כה לט), צרף ומזוקק, וכן וישב מצרף ומטהר כסף ו טהר את בני לוי וזקק אותם (מלאכי ג ג).

והענין, כי צוה ביולדת זכר שתטמא שבעה כנדתה, כי המנהג שתהיה שופעת דם מן המקור, וצוה שתוחל עוד שלשים ושלשה ימים תשב בביתה לנקות גופה, כי בכל אלה תוציא תמצית הדמים והלחות העכורות המעופשות הבאות מתמצית הדם, ואז תנקה מלידה ומבטן ומהריון ותבא בית ה'.

וטעם הכפל בנקבה, או כדברי רבי אברהם על דעת ר' ישמעאל שאמר שהזכר נגמר לארבעים ואחד יום והנקבה לשמונים ואחד (נדה ל א), אבל לדעת חכמים שאמרו אחד זכר ואחד נקבה לארבעים ואחד, הטעם, בעבור כי טבע הנקבה קר ולח, והלבנה ברחם האם רבה מאד וקרה, ועל כן ילדה נקבה, ועל כן צריכה נקיון גדול מפני רבוי הלחות והדם המעופש שבהן ומפני קרירות, כידוע כי החוליים הקרים צריכין בנקיותם אריכות זמן יותר מן החמים.

אברבנאל טוען שדברי הרמב"ן מוכחים מן הניסיון. "הנה הניסיון מאמת דעת רבי ישמעאל לפי שכלל הנשים מרגישות תנועת זכר למ"א יום. אבל תנועת נקבה לא ירגישו בה כי אם לפ"א יום. ואי אפשר שיהיה חילופו כי חומר הזכר הוא יותר חם וחומר הנקבה הוא יותר קר ולבני כמו שהם במזגם יותר קרות מהזכרים. ויצירת הולד היותר חם נגמר יותר במהירות ממה שיגמר היותר קר שיצטרך יותר זמן לבישולו.

רמב"ן ואברבנאל מדברים על ניקיון פיזי שנובע מן ההבדל בין יצירת הזכר ליצירת הנקבה. ונראה שגם אם לאנשי המדע בדורנו יש תיאוריות שונות, נוכל לדבר על תהליך ניקיון רוחני שעובר על הוולד החל מרגע לידתו, ותהליך זה משתקף בדיני טומאת היולדת לזכר או לנקבה.

סיכום

אכן, ירידת נשמה לעולם כרוכה במשבר הסתגלות. הדבר מתחיל משעת היצירה, כאשר הזרע נפסד ומאבד לכאורה את חיותו. עם הלידה מופיעה טומאה, שהיא פריו של אותו משבר, ובלידת זכר נוספת העורלה שאף היא מבטאת את חוסר האיזון בין הגוף לנשמה.

ההבדל בין ימי הטומאה בלידת זכר לבין ימי הטומאה בלידת נקבה נובע מן ההבדל הרוחני בין המינים, וממשך הזמן שאורך לרוח להתיישב בגוף החומרי. עובד ע"פ מאמר משיבת מעלות)

פרפראות

חידון לפרשת תזריע מצורע

"אשה כי תזריע"

בדברים רבה יד נאמר: "אם זכה אדם אומרים לו: אתה קדמת לכל מעשה בראשית, ואם לאו אומרים לו: יתוש קדמך". אומר על כך בעל "כתב סופר": האדם נחות בטבע בריאתו מכל יצור חי אחר, שכן כל בעלי החיים, מזונם מוכן להם בשדה, וגם למלבושים אינם זקוקים. האדם, לעומתם, צריך לעמול כדי להשיג מזון, אח"כ עליו לטרוח בהכנת המזון, וגם ללבוש עליו לדאוג. אף על פי כן, דווקא האדם נחשב לראש וראשון לברואים, זאת כיוון שיש לו יעוד – לעבוד את ה'. אך מי שלא בוחר בדרך ה', וחי רק חיי טבע גשמיים, חוזר הוא למעמד החלש לעומת שאר יצורי עולמים, להם אין כלל יצר לעבוד את ה'. ובעלי המוסר מצאו מה מותר האדם מן הבהמה: כל בעל חיים, אם נגזר עליו להיות טמא, הריהו טמא לעולם, אם טהור – טהור לעולם. האדם, לעומת זאת, רק בכוחו של האדם לעבור ממצב של טומאה למצב של טהרה, וח"ו גם להיפך.

אשה כי תזריע... וכפר עליה הכהן וטהרה"

כלידת אדם מישראל, כך לידתו של עם ישראל. תהליך לידה של אדם גורר עמו מידה מסוימת של טומאה, שהיא לדברי חז"ל עונש לאשה על חטאה של חוה, שאכלה מן הפרי האסור של עץ הדעת. לידת עם ומדינה, הכרוכה לרוב גם במלחמה ובשפיכות דמים, יוצרת אווירה של "כוחי ועוצם ידי" ומביאה עמה רוח טומאה של הערת הכוח. על כך, בחלוף תהליך הלידה ציריו וייסוריו, מצווים אדם ואומה להיטהר מטומאת הדמים שדבקה בהם, כדי שהיצורים החדשים שבאו לעולם, יתפתחו באווירה של טהרה.

"אדם כי יהיה בעור-בשרו"

כך דרכם של נגעים: בתחילה "כי יהיה בעור בשרו" – משהו חיצוני שקשה להגדירו: "שאת או ספחת או בהרת", אך עד מהרה הופך הנגע החיצוני סימפטום למחלה פנימית המתפתחת במהירות וסימניה: "והיה בעור בשרו לנגע צרעת". אי אפשר להתייחס עוד אל המחלה כאל רגישות בעור ולחכות שתחלוף, לריפוי של נגע צרעת דרוש טיפול של מומחה: "והובא אל אהרן הכהן".

"וראה הכהן את הנגע.. וראהו הכהן"

"וראהו", "וראהו" – כפל הלשון, על שום מה? אומר ה"משך חכמה", רבי מאיר שמחה הכהן, שכפל המלה בא להורות לכהונים, שעליהם לראות לא רק את הנגע, אלא גם את האדם הנגוע. שלא ימהרו הכהונים לטמא אדם מישראל, וכפועל יוצא מכך להוציאו אל מחוץ למחנה, אלא חובת הכהן היא לראות מי האיש שהובא אליו, מצבו האישי, הכלכלי והחברתי, לבחון היטב מהן ההשלכות שיהיו להחלטת הכהן לטמא את הנגע ולהסגיר את הנגוע, ולפעול רק כשיש את התמונה כולה. וכל הבדיקה הזו חייבת להיעשות גם אם יש בנגע סמנים מובהקים המכשירים אותו לטומאה, שכן יש נסיבות מיוחדות, כמו ימי הרגל או חתן בשבעת ימי המשתה, בהם אין מטמאים את הנגע, שלא להשביט שמחתו של אדם.

"זאת תהיה תורת המצורע"

"הצרעת אינו ממנהגו של עולם, אלא אות ופלא היה בישראל כדי להזהירם מלשון הרע. בתחילה משתנות קירות ביתו, אם חזר בו – יטהר הבית. אם עמד ברשעו עד שהותף הבית, משתנים כלי העור שבביתו. אם חזר בו – יטהרו. ואם עמד ברשעו, משתנה עורו ויצטרע ויהיה מובדל ומפורסם לבדו, עד שלא יתעסק בשיחת הרשעים שהוא הליצנות ולשון הרע". (הרמב"ם, בהלכות טומאת צרעת, טז, י)

טור זה נתרם ע"י וואשדי אברהם הי"ו לברכה והצלחה, לבריאות טובה, ורפואה שלמה, לו ולכל משפחתו הי"ו. ויקויים בו מקרא שכתוב "וכל אשר יעשה יצליח". אכ"ר.

השאלות

1. פרשה זו עוסקת בהלכות מילה. א. מיהו האדם הראשון בתורה שנימול ע"י אביו? ב. מיהו התינוק הראשון בתורה שנימול בגיל שמונה ימים? ג. מיהו התינוק הנוסף שמילתו מתוארת בתורה?
2. א. היכן מופיע המספר 33 בפרשה זו? ב. היכן מוזכר המספר 33 בתורה ובנביאים?
3. באיזו הלכה הנקבה היא פי 2 מהזכר?
4. איזו מכה מעשר מכות מצרים מופיעה בפרשה זו?
5. מהם חמשת הצבעים שמוזכרים בפרשתנו?
6. באילו שני הקשרים מוזכרת אש בפרשתנו?
7. אילו שני עניינים בפרשה זו כוללים את המספר 7?
8. באילו שני מקרים המתוארים בפרשה זו חייבים לקרוע בגדים?
9. באילו שני מקומות בחומש ויקרא מופיע איסור לקרוע בגדים?
10. בפרשה זו, מהן המילים שהמצורע צריך לקרוא בקול פעמיים? איזו מצווה נוספת (בספר במדבר) דורשת ממשהו לחזור פעמיים על מילה בקול?

תשובות

1. א. בפרשת לך לך, אברהם מל את ישמעאל בנו בגיל 13 (בראשית יז כג, כה). ב. בפרשת וירא, יצחק היה התינוק הראשון שנימול ביום השמיני להולדתו (בראשית כד ד). ג. בפרשת שמות, בנו השני של משה נימול ע"י אמו ציפורה (שמות ד כה)
2. א. אחרי לידת בן, היולדת טמאה לענייני קדושה במשך 33 יום (ויקרא יב ב). ב. בפרשת ויגש, כשעם ישראל יורד למצרים, מסופר שללאה היו 33 צאצאים (בראשית מו טו). המלך דוד מלך במשך 33 שנים בירושלים (שמואל ב' ה ה)
3. טומאת לידה נמשכת 7 ימים לבן זכר ו-14 יום לבת (ויקרא יב ב, ה). ימי הטומאה המשנית אחרי הלידה הם 33 בלידת זכר, ו-66 בלידת נקבה (ויקרא יב ד, ה)
4. התורה דנה בהלכות צרעת השחין בעור (ויקרא יג ח). שחין הוא אחד מעשר המכות המופיעות בפרשת וירא (שמות ט ט)
5. חמשת הצבעים הבאים שמוזכרים בפרשתנו, מופיעים כולם בהקשר לצרעת: לבן (ויקרא יג ג), אדמדם (יג כד), צהוב (יג לו), שחור (יג לז) וירקרק (יג מט)
6. א. התורה דנה במקרה בו אדם לוקה בצרעת על 'מכות אש' (כויה) שהחלימה (ויקרא יג כד). ב. בגדים שלקו בצרעת חייבים להישרף באש (ויקרא יג נב, נז)
7. א. אישה שילדה בן טמאה במשך 7 ימים (ויקרא יב ב). ב. מצורע ובגדים מצורעים, מבודדים במשך 7 ימים (ויקרא יג ד, כא, כו, לא, לג, נד)
8. התורה אומרת שבגדיו של המצורע "יהיו פרומים" (ויקרא יג מה). אם בגד מצטרע חייבים לכבסו ולבודד אותו במשך 7 ימים. אם לאחר התקופה הזאת כתם הצרעת דהה, יש לקרוע את החלק שעליו נמצא כתם הצרעת, ובשאר הבגד ניתן להשתמש (יג נו)
9. בפרשת שמיני, אחרי מותם של נדב ואביהו, נאסר על אהרון ובניו הנותרים לקרוע את בגדיהם כסימן לאבל (ויקרא יו י). בפרשת אמור, נאסר על כהן גדול לקרוע את בגדיו (ויקרא כא י)
10. המצורע צריך לקרוא פעמיים 'טמא טמא' (ויקרא יג מה). בפרשת נשא, אישה שנחשדת בבגידה (סוטה) חייבת לענות להשבעת הכהן במילים: "אמן, אמן" (במדבר ה כב)

ברכות לרפואה שלמה ברמ"ח אבריה וש"ס"ה גידיה, למזל בת סוזי הי"ו, ויקויים בה מקרא שכתוב: אל נא רפא נא לה. אכ"ר.

תרומות וחסויות, קודש להוצאת העלון יתקבלו בברכה וכל המזכה את הרבים זכות הרבים תלויה בו. לתרומות, חסויות והפצה נא לפנות לעו"ד יאיר בויסי טל. 052-2545521

שבת שלום